

Mikko Jokimies

MAATILAN KEHITYSSUUNNITELMA

Opinnäytetyö
Liiketalouden koulutusohjelma

2017

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät Mikko Jokimies	Tutkinto Tradenomi	Aika Helmikuu 2017
Opinnäytetyön nimi Maatilan kehityssuunnitelma		37 sivua 2 liitesivua
Toimeksiantaja Maatila Kymenlaaksossa		
Ohjaaja Lehtori Jarmo Kulhelm		
Tiivistelmä <p>Työn tarkoituksena oli kartoittaa case-maatilan nykytilanne ja kehittää sen pohjalle suunnitelma tuotantosuunnan vaihtamisesta kasvinviljelytilaksi. Tutkittava ajanjakso sijoittuu vuosien 2015–2020 välille, vaikka taustoituksessa on käytetty aiempiakin taloustietoja yrityksestä. Maatalouden harjoittajan ei tarvitse pitää perinteistä kaksinkertaista kirjanpitoa, vaan verotusta varten tehtävät kirjaukset riittävät. Kirjausten pohjalta rakennettiin tase- ja tuloslaskelmat kehityssuunnitelmaa varten</p> <p>Teoreettinen viitekehys koostuu kolmesta osasta: maataloudesta, kehittämisen keinoista ja taloushallinnosta. Maatalousosassa käsitellään alan yleistä tilannetta ja kehityssuuntia. Kehittämisen keinoissa avataan käsitteitä kuten budjetointi ja investoiminen. Taloushallinto-osiossa avataan tulos- ja taselaskelmien sisältöä.</p> <p>Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä ja case-otteella maatilan tilikausitiedoista. Tutkimuksen empiirisissä osissa avataan hankintoja ja muutoksia aiempaan vuosiin verrattuna. Case-maatilaa tarkastellaan kannattavuuden luvuilla kuten nettotulos ja yrittäjänvoitto. Lukuja arvioidessa niitä vertaillaan tilan omiin edellisten vuosien lukuihin. Yrityksen nettotulos riittää kattamaan useimpina vuosina yrittäjän palkka-vaatimuksen, mutta ei oman pääoman korkotavoitetta. Yrittäjänvoitto on siis kokonaisuutena miinusmerkkinen, minkä vuoksi kannattavuus ei ole erityisen hyvä.</p> <p>Budjetoimalla saatiin vastaus kysymykseen, onko tuotantosuunnan muutoksella positiivista vaikutusta yrityksen kannattavuuteen. Tutkimuksen pohjalta on helpompi kehittää toimintaa ja jaksottaa investoinnit järkevästi. Samalla saatiin objektiivisempaa kuvaa yrittämisen kannattavuudesta.</p>		
Asiasanat maatalous, kehityssuunnitelma, kannattavuus, maidontuotanto, viljanviljely		

Author (authors)	Degree	Time
Mikko Jokimies	Bachelor of Business Administration	February 2017
Thesis Title		
Farm development plan		37 pages 2 pages of appendices
Commissioned by		
Farm in Kymenlaakso		
Supervisor		
Jarmo Kulhelm, Senior Lecturer		
Abstract		
<p>The objective of the thesis was examine the case farm current situation and develop a plan to redirect its operation to crop production. The survey period is between 2015 and 2020, even though as background information earlier financial information from the company was used. Farmers are not required to prepare traditional accounting, tax notes that obey the National Board of Taxes decision is enough. On the basis of entries balance sheets and income statements was produced for the development plan.</p> <p>The theoretical framework consisted of three parts: agriculture, means of development and financial management. The farming part dealt with the general situation and developments in the sector. Means of development explained concepts such as budgeting and investing. Financials part clarified the contents of balance sheets and income statements.</p> <p>The study was conducted using a qualitative research method for a farm as a case company. The data used for the research was farms own accounting information. The empirical part of study described changes in comparison with previous years. The case farm has been observed in terms of profitability figures such as net income and entrepreneurial profit. These figures were compared to previous years figures. The net income is sufficient to cover entrepreneur's wage requirement in most years but not equity interest objective. Entrepreneurial profit is therefore a minus sign as a whole, which showed that the profitability is not particularly good.</p> <p>The analysis of the budgeting answered the research question and based on the study it was easier to develop the business. At the same time it gave more objective view of the profitability of the farm.</p>		
Keywords		
agriculture, development plan, profitability, milk production, grain cultivation		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	MAATALOUS	7
2.1	Maatalouden rakenne	7
2.2	Maatalouden rakennekehitys	8
2.3	Peltomarkkinat	8
2.4	Maidontuotantomarkkinat	9
3	JOHDANTO	10
4	MAATALOUS	11
4.1	Maatalouden rakenne	11
4.2	Maatalouden rakennekehitys	12
4.3	Peltomarkkinat	12
4.4	Maidontuotantomarkkinat	13
4.5	Maatalouspolitiikka	14
4.6	Hallinnollinen taakka	14
4.7	Maatalouden kehitystrendi	15
5	KEHITTÄMISEN KEINOT	15
5.1	Strategiasuunnitelma	15
5.2	Budjetointi	16
5.3	Investoiminen	16
6	TALOUSHALLINTO	17
6.1	Taselaskelma	17
6.2	Tuloslaskelma	18
6.3	Poistot	19
6.4	Kannattavuus	20
7	TUTKIMUSMENETELMÄ	20
8	CASE-MAATILA	21
8.1	Taselaskelman lähtötilanne 2015	21

8.2	Tuloslaskelman lähtötilanne 2015.....	22
8.3	Taselaskelma 2016.....	24
8.4	Tuloslaskelma 2016.....	24
8.5	Vuosi 2017.....	26
8.6	Vuosi 2018.....	27
8.7	Vuosi 2019.....	28
8.8	Vuosi 2020.....	29
9	TULOSTEN PÄÄTELMÄT	30
10	POHDINTA JA YHTEENVETO.....	33
	LÄHTEET.....	35
	LIITTEET	
	Liite 1. Taseet 2011–2020 (Salainen)	
	Liite 2. Tuloslaskelmat 2011–2020 (Salainen)	

1 JOHDANTO

Viljelijöiden tyytymättömyys on ylittänyt uutiskynnyksen useaan otteeseen viime aikoina. Erityisesti vuoden 2016 maaliskuussa tapahtunut suurmielenosoitus Helsingin Senaatintorilla keräsi huomiota medioissa. Tuhansien osallistujien ja satojen traktorien mielenilmaus alleviivasi erityisesti viljelijöiden ahdistusta Venäjä-pakotteiden ja tukien myöhästyneiden maksujen vuoksi (Dalh & Heikkilä). Mielenosoituksen yhteydessä esitettiin vetoamus valtionjohdolle, joka sisälsi 8 parannusvaatimusta maatalouden puolesta. Vetoamus vaati muun muassa byrokratian keventämistä, maatalouden aseman vahvistamista ruokamarkkinoilla ja suomalaisen maatalouden puolustamista. (Mielenosoitusvetoamus.)

Toinen huomionherättäjä mediassa on ollut yrittäjätulon matala taso useamman vuoden ajan. Maatilojen keskimääräinen yrittäjätulo, joka on korvaus yrittäjäperheen työstä ja omasta pääomasta tilikaudelle oli viime vuonna 10900 €. Vuoden 2016 ennustettu yrittäjätulon ollessa 9400 € kannattavuuden kehitys vaikuttaa negatiiviselta tänäkin vuonna. (Viilo 2016.)

Uutisointia yhdistää taloudellisuuden kannattavuuden kehitys ja sen vaikutukset alan tulevaisuuteen. Alan näkymät yleisesti ovat hyvin epävarmoja Suomessa sekä maailmalla monien seikkojen vuoksi. Suomessa niistä esiin voisi nostaa esimerkiksi Venäjän pakotteet, EU:n yleiset maatalouspoliittiset linjaukset sekä muuttuvat ilmasto-olosuhteet.

Tämän opinnäytteen tarkoitus on kartoittaa tutkittavan maatilalan nykytilanne ja miettiä sen visiota 5 vuoden päähän. Kehitän pitkän tähtäimen suunnitelmaa, jossa käsittelen vision toteuttamiseen vaadittavat strategiat. Käytännön kehittämisen toimenä tutkimuksessani on tuotantosuunnan muutos maidontuotantotilasta kasvinviljelytilaksi. Käsittelen työssäni tuotantosuunnan muutoksen vaatimia käytännön muutoksia sekä sen vaikutusta yrityksen talouteen.

Tavoitteeni on selvittää, onko tuotantosuunnan muutoksella positiivista vaikutusta yrityksen kannattavuuteen. Tulosten pohjalta pystyn määrittämään, onko tuotantosuunnan vaihtaminen järkevä strateginen päätös mahdollisimman kannattavan liiketoiminnan tavoittelussa.

2 MAATALOUS

Maataloudeksi luetaan lain mukaan varsinainen maatalous sekä maa- ja metsätalouteen liittyvä toiminta, jota ei voi erottaa omaksi liikkeekseen (Maatalouden tuloverolaki). Maatalousyrittäjä on useimmiten henkilö, joka harjoittaa maataloutta vähintään viiden hehtaarin maatalouteen käytettävällä alalla. (Maatalousyrittäjän eläkelaki.)

Suomalaisen maaseudun muutos on ollut nopeaa 2000-luvun aikana. Harvaan asutulla maaseudulla väestön määrä on vähentynyt ja ikääntynyt nopeasti. Samaan aikaan lähempänä kaupunkeja sijaitsevalla maaseudulla ihmisten ja yritysten määrä on vahvassa kasvussa. (Niemi & Ahlstedt 2015, 9.)

2.1 Maatalouden rakenne

Maaseudun pienyritykset jakautuvat karkeasti kolmeen ryhmään: perustuotantotiloihin, monialaisiin tiloihin ja muihin maaseudulla sijaitseviin pienyrityksiin, jotka eivät ole maatalon tiloja (Niemi & Ahlstedt 2015, 9). Suomalaisista tiloista noin 31 % oli vuonna 2013 monialaisia. Tämä tarkoittaa tulojen hankkimista muusta yritystoiminnasta maatalouden ohella. Suurin osa tilojen harjoittamasta muusta yritystoiminnasta hyödyntää tilan maataloudessa käytettäviä resursseja kuten koneita ja rakennuksia. Tuotantosuuntia tarkastellessa muuta yritystoimintaa harjoitetaan lukumääräisesti eniten kasvinviljelytiloilla. Vähiten muuta yritystoimintaa harjoittavat lypsykarjatilat. (Niemi & Ahlstedt. 2015, 9.)

Monialaista toimintaa harjoittavista tiloista 70 % tarjosi palveluita vuonna 2013. Teollisuudessa toimivia oli noin 13 % ja pieni osa harjoitti muuta alkutuotantoa tai kaupan alaa. Selvästi suosituin tarjottu palvelu oli urakointi. Monialaisten tilojen rakenne on muuttunut palvelualalla toimivien lisääntyessä ja teollisuudessa toimivien vähentyessä. Muuta yritystoimintaa harjoittavista 39 prosentilla liikevaihto jäi alle 10000 € muun yritystoiminnan osalta. (Niemi & Ahlstedt 2015, 11.)

2.2 Maatalouden rakennekehitys

Suomessa vuosien 1995–2014 välillä maatalojen määrä on vähentynyt 41 %. Samalla tilojen keskikoko on kuitenkin kasvanut noin 79 %. Peltoalan muutoksen 22,8 hehtaarista 40,7 hehtaariin selittää pienten tilojen väheneminen ja isompien lisääntyminen. Noin puolet tilakokojen kasvusta on tapahtunut peltojen vuokraamisen myötä. (Niemi & Ahlstedt 2015, 14.)

Maataloustuotannosta Suomessa vastaa pääasiassa yksityisomistuksessa olevat perheviljelmät, joiden osuus tukia hakeneista tiloista 2014 oli 87 %. Samalla viljelijöiden keski-ikä oli 51,8 vuotta. Viljelijöiden ikärakenteen muutuksessa alle 44-vuotiaiden osuus on pienentynyt ja vanhempien yli 55-vuotiaiden osuus kasvaa. (Niemi & Ahlstedt 2015, 15.)

Maatalouden tuotantosuuntarakenne on muuttunut selvästi 1995 ja 2014 vuosien välillä. Vuonna 1995 tukia hakeneista eläintiloja oli 52 % ja kasvituotantotiloja 39 %. Vuoden 2014 vastaavat luvut ovat 25 % ja 69 %. (Niemi & Ahlstedt 2015, 16.)

2.3 Peltomarkkinat

Suomen maatilat ovat pieniä, mutta ovat tehostamis- ja kasvutrendin vuoksi alkaneet kasvaa. Maidontuotantotilan tarvitsemaan peltoalaa vaikuttaa rehuhuntarve sekä lannanlevitykseen käytettävän alan tarve. Käytännössä se tarkoittaa yhtä eläintä kohti tarvitaan 1,05 hehtaaria peltoa. (Kässi, Niskanen & Lehtonen 2015, 7.) Tukijärjestelmä luo maidontuotantotiloille ongelman, joka lisää tarvittavaa peltoalaa lannanlevittämisen säätelyn tiukentuessa. Käytännössä ongelmat tarkoittavat kuljetusmatkojen kasvamista sekä peltojen vuokrahintojen nousua kysynnän kasvun vuoksi. (Kässi, Niskanen & Lehtonen 2015, 32.)

Peltoalan ostaminen tapahtuu hyvin usein lainarahalla, koska oma pääoma on sidottu tuotantorakennuksiin tai koneisiin. Tämä taas heikentää yrityksen vakavaraisuutta. (Kässi, Niskanen & Lehtonen. 2015, 22.) Toinen vaihtoehto on vuokraaminen tai sopimusviljely, joissa omaa pääomaa ei tarvitse sitoa peltoon. Sopimusviljelyn erona vuokraamiseen on hallinnan pysyminen omistajal-

la. Sopimusviljelyn käytäntöä toteutetaan nurmentuotanto-lannanlevityssopimuksissa. (Kässi, Niskanen & Lehtonen 2015, 24.)

Peltoalan vapautumista markkinoille hidastavat kotieläintuotantotilat, jotka vaihtavat tuotantosuuntaa kasvinviljelyyn. Tämä ei kuitenkaan aiheuta samantyyppistä negatiivista vaikutusta peltomarkkinoihin niin kuin näennäisviljelyä harjoittavat. Näennäisviljelyllä tarkoitetaan kulujen ja vaivan minimointia pyrkimättä hyvään tulokseen sadon avulla. Tulosta haetaan hehtaariuista minimipainoksella, ja samalla markkinoille haitallisesti pidetään peltoalaa poissa tehokkuuteen pyrkivien ulottuvilta. (Kässi, Niskanen & Lehtonen 2015, 27.)

Tilanteen ja kannattavuuden parantamiseksi onkin esitetty tiukennuksia tuotantokäytäntöihin, jotka mahdollisesti vähentäisivät näennäisviljelyä vapauttaen peltoalaa markkinoille. Samalla korostetaan satotason parantamisen merkitystä nykyisellä peltokapasiteetilla, joka on suuri suhteutettuna maataloustuotantoon Suomessa. (Kässi, Niskanen & Lehtonen 2015, 34.) Näiden seikkojen kautta peltomarkkinoilla on suuri rooli maatalouden kannattavuuteen.

2.4 Maidontuotantomarkkinat

Tuonti ulkomailta luo painetta suomalaiselle maidontuotannolle hintakilpailuna. Suomalaisille tuotannolle kuitenkin on kotimaista kysyntää maantieteellisen sijainnin ja maidon kuluttajatottumusten ansiosta. Tuonti kuitenkin vähentää kotimaisten tuotteiden kysyntää pitkään säilyvien jalosteiden kuten juustojen suhteen. Kaupan osuus maitotuotteiden kuluttajahinnoista on kasvanut samaan aikaan, kun alkutuotannon osuus on laskenut. Tuotanto on kuitenkin pysynyt samalla tasolla, koska maatalouden kokonaistuottavuus on kasvanut. (Niskanen & Myyrä 2015, 7.)

Suomen tuotantoon iso vaikuttaja on ollut Venäjän vientikielto, joka vähensi merkittävästi tuotteiden vientiä (Niskanen & Myyrä 2015, 8). EU:n tuotantoa rajoittavien maitokiintiöiden poisto lisää myös epävarmuutta tuotteiden menekistä luoden painetta hintojen laskulle ylituotannon aikana. EU:n sisäisillä markkinoilla kysyntää ei voida merkittävästi kasvattaa, mutta pitkällä tähtäimellä odotetaan 7–8 % tuotannon kasvua vuoteen 2024 mennessä. Tuotannon kasvun odotetaan kuitenkin keskittyvän Keski-Euroopan maihin, kuten Saksaan, Puolaan ja Itävaltaan. (Niskanen & Myyrä 2015, 12.)

3 JOHDANTO

Viljelijöiden tyytymättömyys on ylittänyt uutiskynnyksen useaan otteeseen viime aikoina. Erityisesti vuoden 2016 maaliskuussa tapahtunut suurmielennosoitus Helsingin Senaatintorilla keräsi huomiota medioissa. Tuhansien osallistujien ja satojen traktorien mielenilmaus alleviivasi erityisesti viljelijöiden ahdinkoa Venäjä-pakotteiden ja tukien myöhästyneiden maksujen vuoksi (Dalh & Heikkilä). Mielenosoituksen yhteydessä esitettiin vetoamus valtionjohdolle, joka sisälsi 8 parannusvaatimusta maatalouden puolesta. Vetoamus vaati muun muassa byrokratian keventämistä, maatalouden aseman vahvistamista ruokamarkkinoilla ja suomalaisen maatalouden puolustamista. (Mielenosoitusvetoamus.)

Toinen huomionherättäjä mediassa on ollut yrittäjätulon matala taso useamman vuoden ajan. Maatilojen keskimääräinen yrittäjätulo, joka on korvaus yrittäjäperheen työstä ja omasta pääomasta tilikaudelle oli viime vuonna 10900 €. Vuoden 2016 ennustettu yrittäjätulon ollessa 9400 € kannattavuuden kehitys vaikuttaa negatiiviselta tänäkin vuonna. (Viilo 2016.)

Uutisointia yhdistää taloudellisuuden kannattavuuden kehitys ja sen vaikutukset alan tulevaisuuteen. Alan näkymät yleisesti ovat hyvin epävarmoja Suomessa sekä maailmalla monien seikkojen vuoksi. Suomessa niistä esiin voisi nostaa esimerkiksi Venäjän pakotteet, EU:n yleiset maatalouspoliittiset linjaukset sekä muuttuvat ilmasto-olosuhteet.

Tämän opinnäytteen tarkoitus on kartoittaa tutkittavan maatilalan nykytilanne ja miettiä sen visiota 5 vuoden päähän. Kehitän pitkän tähtäimen suunnitelmaa, jossa käsittelen vision toteuttamiseen vaadittavat strategiat. Käytännön kehittämisen toimenä tutkimuksessani on tuotantosuunnan muutos maidontuotantotilasta kasvinviljelytilaksi. Käsittelen työssäni tuotantosuunnan muutoksen vaatimia käytännön muutoksia sekä sen vaikutusta yrityksen talouteen.

Tavoitteeni on selvittää, onko tuotantosuunnan muutoksella positiivista vaikutusta yrityksen kannattavuuteen. Tulosten pohjalta pystyn määrittämään, onko tuotantosuunnan vaihtaminen järkevä strateginen päätös mahdollisimman kannattavan liiketoiminnan tavoittelussa.

4 MAATALOUS

Maataloudeksi luetaan lain mukaan varsinainen maatalous sekä maa- ja metsätalouteen liittyvä toiminta, jota ei voi erottaa omaksi liikkeekseen (Maatalouden tuloverolaki). Maatalousyrittäjä on useimmiten henkilö, joka harjoittaa maataloutta vähintään viiden hehtaarin maatalouteen käytettävällä alalla. (Maatalousyrittäjän eläkelaki.)

Suomalaisen maaseudun muutos on ollut nopeaa 2000-luvun aikana. Harvaan asutulla maaseudulla väestön määrä on vähentynyt ja ikääntynyt nopeasti. Samaan aikaan lähempänä kaupunkeja sijaitsevalla maaseudulla ihmisten ja yritysten määrä on vahvassa kasvussa. (Niemi & Ahlstedt 2015, 9.)

4.1 Maatalouden rakenne

Maaseudun pienyritykset jakautuvat karkeasti kolmeen ryhmään: perustuotantotiloihin, monialaisiin tiloihin ja muihin maaseudulla sijaitseviin pienyrityksiin, jotka eivät ole maatalon tiloja (Niemi & Ahlstedt 2015, 9). Suomalaisista tiloista noin 31 % oli vuonna 2013 monialaisia. Tämä tarkoittaa tulojen hankkimista muusta yritystoiminnasta maatalouden ohella. Suurin osa tilojen harjoittamasta muusta yritystoiminnasta hyödyntää tilan maataloudessa käytettäviä resursseja kuten koneita ja rakennuksia. Tuotantosuuntia tarkastellessa muuta yritystoimintaa harjoitetaan lukumääräisesti eniten kasvinviljelytiloilla. Vähiten muuta yritystoimintaa harjoittavat lypsykarjatilat. (Niemi & Ahlstedt. 2015, 9.)

Monialaista toimintaa harjoittavaista tiloista 70 % tarjosi palveluita vuonna 2013. Teollisuudessa toimivia oli noin 13 % ja pieni osa harjoitti muuta alkutuotantoa tai kaupan alaa. Selvästi suosituin tarjottu palvelu oli urakointi. Monialaisten tilojen rakenne on muuttunut palvelualalla toimivien lisääntyessä ja teollisuudessa toimivien vähentyessä. Muuta yritystoimintaa harjoittavista 39 prosentilla liikevaihto jäi alle 10000 € muun yritystoiminnan osalta. (Niemi & Ahlstedt 2015, 11.)

4.2 Maatalouden rakennekehitys

Suomessa vuosien 1995–2014 välillä maatalojen määrä on vähentynyt 41 %. Samalla tilojen keskikoko on kuitenkin kasvanut noin 79 %. Peltoalan muutoksen 22,8 hehtaarista 40,7 hehtaariin selittää pienten tilojen väheneminen ja isompien lisääntyminen. Noin puolet tilakokojen kasvusta on tapahtunut peltojen vuokraamisen myötä. (Niemi & Ahlstedt 2015, 14.)

Maataloustuotannosta Suomessa vastaa pääasiassa yksityisomistuksessa olevat perheviljelmät, joiden osuus tukia hakeneista tiloista 2014 oli 87 %. Samalla viljelijöiden keski-ikä oli 51,8 vuotta. Viljelijöiden ikärakenteen muuttuessa alle 44-vuotiaiden osuus on pienentynyt ja vanhempien yli 55-vuotiaiden osuus kasvaa. (Niemi & Ahlstedt 2015, 15.)

Maatalouden tuotantosuuntarakenne on muuttunut selvästi 1995 ja 2014 vuosien välillä. Vuonna 1995 tukia hakeneista eläintiloja oli 52 % ja kasvituotantotiloja 39 %. Vuoden 2014 vastaavat luvut ovat 25 % ja 69 %. (Niemi & Ahlstedt 2015, 16.)

4.3 Peltomarkkinat

Suomen maatilat ovat pieniä, mutta ovat tehostamis- ja kasvutrendin vuoksi alkaneet kasvaa. Maidontuotantotilan tarvitsemaan peltoalaan vaikuttaa rehuhuntarve sekä lannanlevitykseen käytettävän alan tarve. Käytännössä se tarkoittaa yhtä eläintä kohti tarvitaan 1,05 hehtaaria peltoa. (Kässi, Niskanen & Lehtonen 2015, 7.) Tukijärjestelmä luo maidontuotantotiloille ongelman, joka lisää tarvittavaa peltoalaa lannanlevittämisen säätelyn tiukentuessa. Käytännössä ongelmat tarkoittavat kuljetusmatkojen kasvamista sekä peltojen vuokrahintojen nousua kysynnän kasvun vuoksi. (Kässi, Niskanen & Lehtonen 2015, 32.)

Peltoalan ostaminen tapahtuu hyvin usein lainarahalla, koska oma pääoma on sidottu tuotantorakennuksiin tai koneisiin. Tämä taas heikentää yrityksen vakavaraisuutta. (Kässi, Niskanen & Lehtonen. 2015, 22.) Toinen vaihtoehto on vuokraaminen tai sopimusviljely, joissa omaa pääomaa ei tarvitse sitoa pel-

toon. Sopimusviljelyn erona vuokraamiseen on hallinnan pysyminen omistajalla. Sopimusviljelyn käytäntöä toteutetaan nurmentuotanto-lannanlevityssopimuksissa. (Kässi, Niskanen & Lehtonen 2015, 24.)

Peltoalan vapautumista markkinoille hidastavat kotieläintuotantotilat, jotka vaihtavat tuotantosuuntaa kasvinviljelyyn. Tämä ei kuitenkaan aiheuta samanaista negatiivista vaikutusta peltomarkkinoihin niin kuin näennäisviljelyä harrastavat. Näennäisviljelyllä tarkoitetaan kulujen ja vaivan minimointia pyrkimättä hyvään tulokseen sadon avulla. Tulosta haetaan hehtaaruista minimipanosella, ja samalla markkinoille haitallisesti pidetään peltoalaa pois tehokkuuteen pyrkivien ulottuvilta. (Kässi, Niskanen & Lehtonen 2015, 27.)

Tilanteen ja kannattavuuden parantamiseksi onkin esitetty tiukennuksia tukiehtoihin, jotka mahdollisesti vähentäisivät näennäisviljelyä vapauttaen peltoalaa markkinoille. Samalla korostetaan satotason parantamisen merkitystä nykyisellä peltokapasiteetilla, joka on suuri suhteutettuna maataloustuotantoon Suomessa. (Kässi, Niskanen & Lehtonen 2015, 34.) Näiden seikkojen kautta peltomarkkinoilla on suuri rooli maatalouden kannattavuuteen.

4.4 Maidontuotantomarkkinat

Tuonti ulkomailta luo painetta suomalaiselle maidontuotannolle hintakilpailuna. Suomalaisille tuotannolle kuitenkin on kotimaista kysyntää maantieteellisen sijainnin ja maidon kuluttajatottumusten ansiosta. Tuonti kuitenkin vähentää kotimaisten tuotteiden kysyntää pitkään säilyvien jalosteiden kuten juustojen suhteen. Kaupan osuus maitotuotteiden kuluttajahinnoista on kasvanut samaan aikaan, kun alkutuotannon osuus on laskenut. Tuotanto on kuitenkin pysynyt samalla tasolla, koska maatalouden kokonaistuottavuus on kasvanut. (Niskanen & Myyrä 2015, 7.)

Suomen tuotantoon iso vaikuttaja on ollut Venäjän vientikielto, joka vähensi merkittävästi tuotteiden vientiä (Niskanen & Myyrä 2015, 8). EU:n tuotantoa rajoittavien maitokiintiöiden poisto lisää myös epävarmuutta tuotteiden menekistä luoden painetta hintojen laskulle ylituotannon aikana. EU:n sisäisillä markkinoilla kysyntää ei voida merkittävästi kasvattaa, mutta pitkällä täh-

täimellä odotetaan 7–8 % tuotannon kasvua vuoteen 2024 mennessä. Tuotannon kasvun odotetaan kuitenkin keskittyvän Keski-Euroopan maihin, kuten Saksaan, Puolaan ja Itävaltaan. (Niskanen & Myyrä 2015, 12.)

4.5 Maatalouspolitiikka

Suomen maataloutta säätelee EU:n yhteinen maatalouspolitiikka, jonka tarkoituksena on varmistaa ruuan saatavuus, kohtuulliset kuluttajahinnat, maatalousyrittäjän kohtuullinen elintaso ja tuottavuuden parantaminen. Vuonna 2015 maatalouspolitiikka käytti koko EU:n budjetista noin 39 %. Käytettävä rahoitus jaetaan 1. ja 2. pilariin, joiden osuuden ovat 75 % ja 25 %. Ensimmäisen pilarin 75 % rahoituksesta käytetään markkina- ja tilatukiin. Toisen pilarin eli 25 % osuus käytetään maaseudun kehittämisen tukemiseen. (Niemi & Ahlstedt 2015, 50.)

Maataloustukien määrä vaihtelee paljon EU:n sisällä, vaikka maataloustuilla on iso merkitys maatilojen tuloihin. Tukien tärkeyden määrittelyssä käytetään saadun tuen suhdetta maatalon tuottamaan nettoarvonlisäykseen. Nettoarvonlisäys on saatu korvaus työlle ja pääomalle. Keskimäärin suhde nettoarvonlisäykseen on 37,6 %. Suomessa vastaava suhde on 142,9 % eli koko EU:n korkein. (Niemi & Ahlstedt 2015, 52.)

4.6 Hallinnollinen taakka

Hallinnollisella taakalla tarkoitetaan toimia, jotka tehdään vain lainsäädännön vuoksi. Näistä toimista ei ole hyötyä tuotannossa tai itse yrittämisessä. (Karhula, Koikkalainen, Leppälä & Mattila 2015, 6.) Erot eri maiden tilojen lisäkustannusten välillä ovat merkittäviä, ja ne johtuvat lainsäädännön erilaisista tulkinnoista. Korkeimmat lisäkustannukset löytyvät Suomen 25 lehmän ja alankomaiden 76 lehmän tiloilta. Lisäkustannukset molemmissa olivat 1,2 € sataa maitokiloa kohden, kun EU:n ulkopuolella vastaavat luvut olivat alle 0,2 € sataa maitokiloa kohden. (Karhula, Koikkalainen, Leppälä & Mattila. 2015, 11.)

4.7 Maatalouden kehitystrendi

Globalisaatio painostaa maataloutta suurentamaan ja tehostamaan tuotantoon kilpailun kiristytessä. Samalla tuotantoon mahdollistavien välttämättömyyksien kuten energian ja lannoitteiden hinnat ovat nousseet nopeammin kuin tuottajahinnat. Sääolosuhteiden odotettu kasvava vaihtelu lisää epävarmuutta satojen onnistumisista. Tämä lisää taloudellista epävarmuutta ja riskiä. (Niemi & Ahlstedt 2015, 60.)

Yhdysvaltojen ja EU:n neuvottelema TTIP-sopimus eli vapaakauppasopimus tähtää helpottamaan rajojen yli käytävää kauppaa. Yhdysvaltojen yhtenä tavoitteena on ollut maataloustuotteiden tullien vapautus, joka kasvattaisi lihan ja meijerituotteiden tuontia merkittävästi Yhdysvalloista EU:n markkinoille. Epävarmuutta aiheuttavana tekijänä toimii erilainen suhtautuminen ruuan tuotamiseen alueiden välillä. Alkuperämerkinnöissä ei vaadita samanlaista tarkkuutta kuin EU:ssa, sekä kasvuhormonit ja muuntogeeniset kasvit ovat läsnä Yhdysvaltojen ruuantuotannossa. Sopimuksen yksityiskohdat ja toteutuminen ovat vielä auki, mutta sääntelyn vapauttaminen huomioimatta maataloustuotantojen eroja oletusarvoisesti heikentäisi EU:n maatalouden asemaa. (Niemi & Niemi 2016.)

5 KEHITTÄMISEN KEINOT

Tässä luvussa avaan, mitä strategiasuunnitelma tarkoittaa. Samalla kerron yrityksen keinoista määrittää nykytilaansa ja suunnitella tulevaa.

5.1 Strategiasuunnitelma

Strategiasuunnitelma on useamman vuoden kattava toimintasuunnitelma, sekä suunnittelua toimintasuunnitelman taloudellisista vaikutuksista. Strategisen suunnittelun pohjalle rakennetaan investointisuunnitelma sekä karkeat tulostavoitteet eli budjetti. (Pellinen & Enroth 2008, 48.)

Strategiasuunnitelmaa rakentaessa tulee asettaa yritykselle visio eli selkeä käytännön tavoite yrityksen tulevaisuudelle (Hesso 2013, 27). Strategia on ko-

koelma keinoja tai toimintoja, joilla pyritään luomaan etua suhteessa kilpaileviin yrityksiin. Hyvä strategia yhdistää ammattitaidon, toimitilat, koneet ja muut mahdolliset resurssit menestyksen saavuttamiseksi. (Hesso 2013, 83.)

5.2 Budjetointi

Budjetti on mahdollisuuksien työkalu yritysten talouden suunnittelussa. Ideaalissa tilanteessa budjetti on strategiasuunnitelma ja sen tavoitteet numeroiksi muunnettuna. Budjetointi kannattaa aloittaa toiminnan eniten rajoitetusta osaluueesta esimerkiksi saatavilla olevasta asiakasmäärästä. (Pellinen & Enroth 2008, 49.)

5.3 Investoiminen

Omaa yritystoimintaa kehittäessä on tärkeää hahmottaa investoiminen käsitteenä. Investointi voi olla koulutus, kone tai vaikka rakennus, mutta sitä tulisi aina arvioida kannattavuuden näkökulmasta. Investoinnin tärkein tavoite on tuottaa rahaa yritykselle ja ylläpitää kannattavaa toimintaa. Hankintoja tulee priorisoida tärkeysjärjestykseen ja huomioida investointiin liittyvät jatkoinvestoinnit. (Pellinen & Enroth 2008, 43.)

Investoinnin kannattavuutta voidaan arvioida investointilaskennan eri keinojen tuloksia vertailemalla. Takaisinmaksuaika kertoo, kuinka nopeasti investoinnin tuotot kattavat investointiin käytetyt varat. Nykyarvomenetelmässä huomioidaan koko investoinnin ennustettu elinkaari. Selvitetään siis investoinnin tuottamien tulojen ja menojen erotus, jossa myös huomioidaan koron vaikutukset. (Pellinen & Enroth 2008, 45.)

Maaseutuvirasto eli Mavi tarjoaa myös mahdollisuutta hakea tukea investointeihin, kunhan tietyt ehdot täyttyvät. Ehdot vaativat maatilalta vähintään 25000 euroa yrittäjätuloa viiden vuoden sisään tuen myöntämisestä ja pakollisten yleisten ehtojen ja lakien noudattamista. Kyseistä investointia ei myöskään saa olla vielä aloitettu. Käytännössä aloittaminen tarkoittaa sopimuksen allekirjoittamista. Liiketoimintasuunnitelmalla on iso vaikutus tuen myöntämisessä. (Maaseutuvirasto.)

6 TALOUSHALLINTO

Maatalouden taloushallintoa harjoittaessa ei tarvitse pitää kirjanpitolain mukaista kirjanpitoa, mutta yrittäjä on muistiinpanovelvollinen verotukseen tarvittavista tiedoista. Muistiinpanoista on löydyttävä tulot, menot, arvonlisäveron määrät ja perusteet sekä saadut tuet. Muistiinpanoja ja niiden tositteita on säilytettävä kuusi vuotta verovuoden jälkeen. (Kiviranta 2016.)

6.1 Taselaskelma

Tase jaetaan kahteen eri osaan. Vastaavaa kertoo, mitä yritys omistaa, ja vastattavaa kertoo siitä, miten yrityksen toiminta on rahoitettu. Vastaavaa puolelta löytyy esimerkiksi koneet, rakennukset, maa-alueet ja vaihto-omaisuus. Vastattavaa puolelta löytyy esimerkiksi oma pääoma sekä lyhyt- ja pitkäaikainen vieras pääoma. (Niskanen & Niskanen 2004, 39.)

Maatalouden taselaskelmassa maa- ja vesistöalueissa otetaan huomioon maatilan rakennusalue sekä peltoala. Pellon arvo määritellään vähentämällä 30 % viiden vuoden kauppahintojen keskiarvosta. Kaikki tuotantoeläimet sijoitetaan vaihto-omaisuuteen tai voidaan jakaa pysyviin vastaaviin ja vaihto-omaisuuteen. Oma pääoma lasketaan taseen loppusummasta vähentämällä vieras pääoma. Lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan kuluvat vuoden sisällä maksettavat velat ja pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan yli vuoden pituiset velat. (Pellinen & Enroth 2008, 57.) Kuvassa 1 on yksinkertaistettu malli tämän tyyppisestä taselaskelmasta.

OIKAISTU TASELASKELMA	
VASTAAVAA	
	Aineettomat hyödykkeet
	Aineelliset hyödykkeet
	Maa- ja vesistöalueet (viljelysmaa)
	Rakennukset
	Koneet ja kalusto
	Muut aineelliset
	Pitkäaikaiset sijoitukset
	Arvostuserät
	Vaihto-omaisuus
	Aineet ja tarvikkeet (panosvarastot)
	Tuotevarastot
	Kotieläimet
	Muu vaihto-omaisuus
	Saamiset
	Rahoitusomaisuus
VASTATTAVAA	
	Oma pääoma
	Varaukset
	Arvostuserät
	Pitkäaikainen vieras pääoma
	Valtionlainat
	Korkotukilaina
	Muut pankkilainat
	Muut pitkäaikaiset velat
	Lyhytaikainen vieras pääoma
	Lyhytaikaiset pankkilainat
	Ostovelat
	Muut lyhytaikaiset velat

Kuva 1. Oikaistu taselaskelmamalli (MTT Taloustohtori)

6.2 Tuloslaskelma

Maatalouden tuloslaskelmassa liikevaihtoon lasketaan myös tuotantoon liittyvät tuet. Kokonaistuotoissa huomioidaan varastojen ja eläimien määrien muutokset sekä tukisaamisten muutos. Yrittäjäperheen palkkavaatimuksena vertailun mahdollistamiseksi käytetään yleistä maataloustyöntekijöiden maakoh- taista palkkatasoa. Oman pääoman korkovaatimuksena käytettäväksi suositel- laan 5 %: a. (Pellinen & Enroth 2008, 61.)

Yrittäjävoiton nollatulos tarkoittaa yrittäjäperheen saavan työlleen ja pääomal- leen laskelmassa määritellyn korvauksen eli 5 % korkoa ja keskivertopalkan. Voiton jäädessä negatiiviseksi koron ja palkan vaatimukset eivät täyty ja yrit-

täjä saa tavoitetasoa pienempää palkkaa ja korkoa vastineeksi työlleen. (Pellinen & Enroth 2008, 61.) Kuvassa 2 on yksinkertaistettu malli oikaistusta tuloslaskelmasta maataloudelle.

OIKAISTU TULOSLASKELMA	
+	Myyntituotot
+	Tuet
=	Liikevaihto
(+) tai(-)	Tuotevarastojen ja kotieläinomaisuuden muutos
+	Sisäiset siirrot, sekä välituotteiden tilakäyttö
+	Maa ja puutarhatalouden muut tuotot
=	Kokonaistuotto
-	Muuttuvat kulut
-	Kiinteät kulut
-	Yrittäjäperheen palkkavaatimus
=	Käyttökate
-	Poistot
=	Liiketulos
+	Rahoitustuotot
-	Korot ja rahoituskulut
=	Nettotulos
-	Oman pääoman korkovaatimus
=	Yrittäjänvoitto

Kuva 2. Oikaistu tuloslaskelmamalli (MTT Taloustohtori)

6.3 Poistot

Osa yrityksen menoista voidaan vähentää kerralla yhtenä kulueränä, mutta isommat hankinnat täytyy jaksottaa useammalle vuodelle vähennettäväksi. Tällaisia vähennyksiä kutsutaan poistoiksi. Poistoina vähennetään investoinnit, joiden odotettu taloudellinen käyttöikä on yli 3 vuotta. Kuvassa 3 näkyvät suurimmat vuosittaiset poistoprosentit. (Verohallinto.)

Tuotantorakennukset	10 %
Koneet ja kalusto	25 %
Salaojat	20 %
Sillat, padot, kaivot, asfaltointi	10 %
Ympäristöinvestoinnit	25 %

Kuva 3. Suurimmat mahdolliset poistoprosentit (Verohallinto)

6.4 Kannattavuus

Kannattavuutta tarkastellessa nettotulos kertoo, kuinka paljon rahaa jää yrityksen käyttöön. Se muodostuu liiketuloksesta, josta on vähennetty rahoituserät ja verot. (Balance consulting). Nettotulos voi sisältää myös yrittäjäperheen palkkavaatimuksen tulkintatavasta riippuen. En kuitenkaan sisällytä palkkavaatimusta nettotulokseen, koska palkkavaatimuksen varat ovat case-tilalla edelleen yrityksen käytettävissä.

Yrittäjänvoitto vähentää nettotuloksesta oman pääoman korkovaatimuksen ja oman työn palkkavaatimuksen. Palkkavaatimus muodostuu kertomalla työtunnit maataloustyöntekijöiden keskipalkalla. Oman pääoman korkovaatimus lasketaan vieraasta pääomasta maksetulla keskimääräisellä korkoprosentilla. (MTT Taloustohtori.)

Maataloustulo eli yrittäjätulo ei tarkoita samaa kuin yrittäjänvoitto. Yrittäjätulo ei ota huomioon oman pääoman korkotavoitetta tai palkkaa omalle työlle. (MTT Taloustohtori.) Yrittäjätulo on sama kuin nettotulos, kun nettotuloksessa ei huomioida yrittäjän palkkavaatimusta.

7 TUTKIMUSMENETELMÄ

Tutkimuksen menetelmänä toimii kvalitatiivinen menetelmä eli laadullinen tutkimusmenetelmä. Tutkimuksessa pyrin ymmärtämään tiettyä tutkimuksen kohdetta syvällisemmin sekä tapahtumien välisiä vaikutussuhteita. Laadullinen tutkimus perustuu kokonaisvaltaiseen tiedonhankintaan tarkoin rajatusta tarkoituksenmukaisesta otoksesta. Tutkimuksen kohdetta käsitellään yksilönä, jonka aineistoa analysoidaan yksilöllisyys huomioiden. Tutkimusotteeksi valikoitui case- eli tapaustutkimus. Sen avulla kerätään yksityiskohtaista tietoa ja perehdytään yhteen kohteeseen syvällisesti, kuten tässä tapauksessa yhden yrityksen taloustietoihin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2015, 134, 164.)

Tutkimus lähti liikkeelle alan teorian keräämisestä, joka löytyi nettilähteistä ja muutamasta kirjasta. Tutustuin alalla tähän mennessä tapahtuneisiin muutoksiin ja ennustuksiin alan kehitystrendeistä. Tämän jälkeen tutustuin yrityksen veroilmoituksiin, kirjanpitoon, viljelynhallintaohjelmistoon ja muihin muistiinpanoihin. Näiden tietojen pohjalta kasasin Excel-pohjalle yrityksen taloudellisen

tilanteen. Tietojen kasaamisen jälkeen tarkastelin aiempien vuosien tapahtumia tilan historiassa hahmottaakseni paremmin talouden kokonaisuuden. Näiden tietojen pohjalta, avasin sanallisesti mitä ja miten oli tehty. Tutkimus perustuu lähinnä sekundäärisiin lähteisiin ja havainnointiin. Havainnointi tapahtuu tilan toimintoihin osallistuessa.

Tämän jälkeen suunnittelin tarvittavia investointeja ja todennäköisiä tapahtumia yrityksen tulevaisuudessa olemassa olevaan dataan ja havainnointiin perustuen. Laadittuani vuosittaiset muutokset ja tapahtumat analysoin tapahtumien vaikutusta yritykseen ja sen talouteen.

8 CASE-MAATILA

Tutkimuksen kohteena oleva tila sijaitsee Kymenlaaksossa ja on ollut nykyisen yrittäjän omistuksessa 1980-luvun lopusta. Tila on erikoistunut maidon tuotantoon 30 lehmän parsinavetassa. Viljelypinta-alaa on käytössä 41 hehtaaria, josta noin 30 hehtaaria on omaa maata. Tämän lisäksi metsää noin 90 hehtaaria. Tilan konekantaan kuuluu 5 traktoria, puimuri ja kaikki tarvittavat työkonet lannoitusta, viljanviljelyä, säiliörehun valmistusta ja pellon perusmuokkaukseen varten. Tuotantorakennuksena toimii 1959 valmistunut 2 kerroksinen rakennus, jota on laajennettu 2000-luvun alussa. Tuotantorakennuksen läheisyydessä sijaitseva konehalli on rakennettu muutama vuosi ennen navetan laajennusta.

8.1 Taselaskelman lähtötilanne 2015

Lähtötilanteessa vuonna 2015 osa yrityksen kalustosta, rakennuksista ja muusta omaisuudesta ei ole näkyvissä taseessa poistojen myötä. Tilan omistamien peltöjen arvot ovat kuitenkin määritetty alueellisen euroa per hehtaari arvon mukaan. Samalla tavalla tuotantoeläimet ovat arvoitettu elävien eläinten suositusarvojen mukaisesti. (Liiketoimintasuunnitelman laadintaohje 1.2.2016, 27). Rakennuksista taseessa näkyy navetan laajennusosan ja konehallin arvojen poistamattomat osuudet. Vanhoina isoimpina kone- ja kalustohankintoina taseessa näkyvät vielä vuonna 2012 hankittu traktori ja kuormaimella varustettu metsäkärri. Metsäkärriin arvo jaettiin puoliksi maa- ja metsätalouden

kesken, joiden poistot näkyvät taseessa. Vuonna 2014 uusittiin apulannan pinta-alevitin ja varastoidun viljan siirtoon tarkoitettu kuljetinruuvi, jotka näkyvät taseessa uudempina koneiden ja kaluston erinä.

Metsätalouden puolella poistoja syntyy vuonna 2014 uusitusta klapikoneesta. Klapikoneen arvo jaettiin puoliksi yksityistalouden ja metsätalouden kesken. Poistoja syntyy metsätaloudelle myös uusitusta lyhyestä metsätie osuudesta. Vuoden 2015 hankintoina näkyvät etukuormaajaan sovitettavat hydraulinen trukkihaarukka ja kivialikko. Suurin uusi hankinta koneissa vuodelle 2015 on viljan ja maan kuljetukseen soveltuva peräkärri hydraulisesti avautuvalla perälaudalla, joka mahdollistaa tasaisen kuorman purkamisen maata levittäessä tieosuuksille. Suurempi kuljetuskapasiteetti ja selvästi helpompi laitojen eli kärrin seinien vaihtaminen perustelivat hankintaa.

Muun yritystoiminnan eli urakoinnin osuus on hyvin pieni rajoittuen yhdelle asiakkaalle suoritetulle viljan puinnille. Metsätalouden osuus on samalla tavalla hyvin pieni osuus yrityksen taseessa. Yrityksen omavaraisuus on vahva, eikä sillä ole oikeastaan ulkopuolista pääomaa eli velkaa. Suurimmat vieraan pääoman erät koostuvat liiketoiminnan harjoittamisen myötä syntyvistä ALV-velloista.

8.2 Tuloslaskelman lähtötilanne 2015

Tuloslaskelman puolella tulonlähteiden painotukset näkyvät selvästi. Suurin tulonlähde on meijeriin toimitettu maito. Maidontuotannon ketjusta poistuvat eläimet tuovat myös pieniä tuloja yritykselle muodostaen kotieläintuotot kokonaisuuden. Maatalouden tuet muodostavat toisen merkittävän tulokokonaisuuden. Kokonaisuus rakentuu eläinyksikkötuista, pinta-alatuista ja muista tuista.

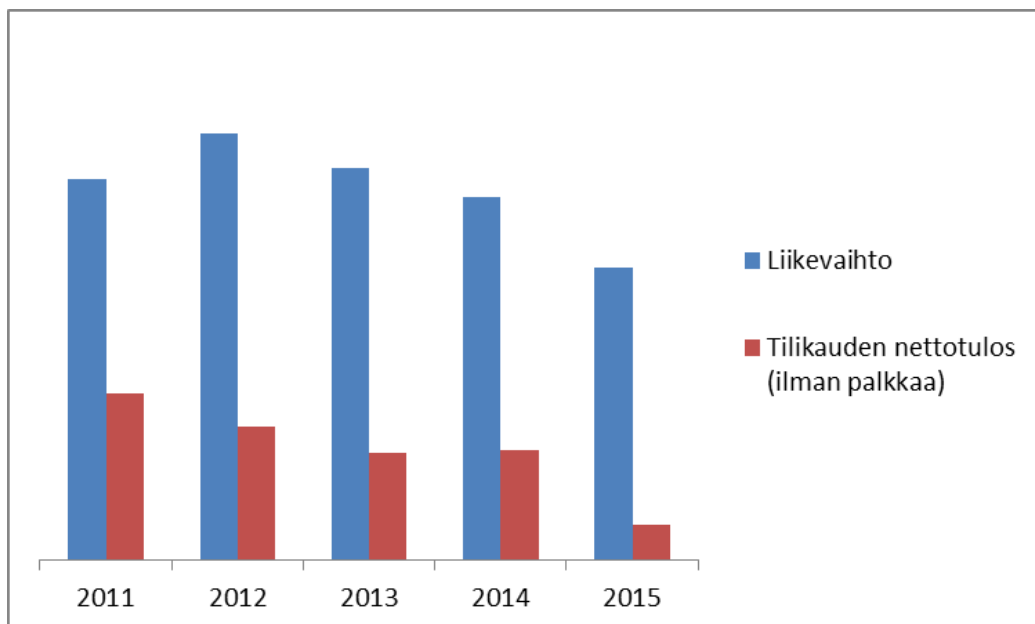
Metsätulojen osuus on suhteellisen pieni sisältäen vain yhden pienen pinta-alan puun pystykaupan. Pienin tulonlähde on urakointi, jonka osuus on lähinnä marginaalinen.

Suurimmat kulut muodostuvat tuotantoeläinten ruokintakuluista, joihin liitetään lääkärimenot, makuupaikkojen kuivikkeet ja muut vastaavat tarvikkeet. Edellä mainitut muodostavat kokonaisuuden kotieläintalouden aine- ja tarvikekulut.

Kasvinviljelyn aine- ja tarvikekulut sisältävät ostetut lannoitteet, siemenet, kasvinsuojelu aineet ja sadonkorjuun vaatimat pakkausmateriaalit. Pienempiä kuluja aiheuttavat polttoaineet, viljan kuivatusmaksut, sähkömenot, työvaatteet ja muut vastaavat kuluerät.

Suurin kuluerä kiinteissä kustannuksissa on selvästi koneiden ja kaluston kunnossapito, vaikka iso osa korjauksista ja perushuoltamisesta hoidetaan ilman ulkopuolista työvoimaa. Toiseksi suurimpana kulukokonaisuutena ovat vakuutukset, jotka eivät ole kovin kaukana kunnossapitokulujen tasosta. Seuraavaksi suurin kokonaisuus kattaa puhelimen, nettiyhteyden, neuvonnat, tiemaksut, kirjanpito- ja muut vastaavat erät. Vasta näiden kulujen jälkeen tulevat peltojen vuokrat, julkiset maksut, pienkalusto, rakennusten kunnossapito ja muut vastaavat kulut.

Liikevaihdosta on nyt vähennetty liiketoiminnan kulut. Tämän tuloksena on yrityksen käyttökate, josta vähennetään suunnitellut poistot rakennuksista ja koneista niin maa- kuin metsätalouden puolelta. Lopuksi otetaan huomioon rahoitustuotot ja -kulut, verot ja mahdollinen tasausvaraus. Kaiken tämän jälkeen saadaan tilikauden voitto/tappio, joka näyttää vaatimattomalta ja karkeasti verrattuna on kolmasosa aiemman vuoden tilikauden tuloksesta. Kuva 4 havainnollistaa tilikauden nettotulosten ja liikevaihdon vaihtelua viideltä viime vuodelta. Tilikauden nettotulosta havainnollistava pylväs ei huomio yrittäjän oman työn osuutta tai korkoa omalle pääomalle.

Kuva 4. Tilikausien nettotuloksen ja liikevaihdon kehitys 2011–2015 (Wakka)

Suurin tulosta heikentävä tekijä on liikevaihdon väheneminen tuottajahintojen laskun ja laskeneiden tuotantomäärien vuoksi. Muut luvut ovat samalla tasolla aiempien vuosien lukujen kanssa ja joitakin kuluja on jopa vähemmän kuin aiempina vuosina. Maatalouden puhtaasta tulosta ennen veroja otettu tasausvaraus tulevaisuuden hankintoihin selittää myös osin vuoden heikkoa tulosta. Tasausvaratun summan osalta, joka on vähintään 800 € ja enintään 13500 €, ei makseta veroa niin kuin yrityksen varsinaisesta tulosta. Varaus on käytettävä investointiin kolmen vuoden sisällä tai se muuttuu takaisin verotettavaksi tuloksi. (Verohallinto.)

Kuvassa 4 esitetyn vuoden 2011 tilikauden aikana saavutettiin yrittäjänvoiton osalta + merkinen tulos. Tämä tarkoittaa yrittäjän saaneen omalle pääomalleen 5,3 % koron ja työpanokselleen 14,1 € tuntipalkan. (MTT Taloustohtori.) Muina vuosina yrittäjä on jäänyt ilman tavoitteena olevaa korkoa tai palkkaa. Vuonna 2015 yrittäjänvoitto jäi todella paljon tappiolliseksi oman pääoman määrään, pienten tulojen ja suurten poistojen vuoksi.

8.3 Taselaskelma 2016

Ensimmäinen huomattava muutos taseessa on maitokiintiön katoaminen, koska se poistettiin käytöstä vuoden 2015 aikana. Toinen merkittävä muutos on tuotantorakennusten arvoon lisätty navetan vanhan osuuden kattoremontin arvo, josta lähdetään vähentämään 10 % vuosittaisella maksimipoistolla. Katon remontointi oli välttämättömyys lähivuosina toteutettavaksi, koska kattopeltien kiinnikkeet eivät enää pitäneet. Tämä johti vuotoihin katossa ja jopa kokonaisten peltien lentämiseen alas katolta. Kattoremontin rahoittamiseen käytetään tasausvaraus, sekä yritykselle kertyneitä voittoja vuoden 2016 puukaupasta. Koneiden ja kaluston arvo taseessa laskee poistojen myötä merkittävien hankintojen puuttuessa.

8.4 Tuloslaskelma 2016

Vuonna 2016 on odotettavissa pientä kasvua kotieläintuloissa verrattuna vuoteen 2015. Kasvu syntyy lähinnä maitomäärän noususta tuottajahintojen pysy-

tellässä lähellä 2015 vuoden matalaa tasoa verrattuna aiempien vuosien tuotajahintoihin. Vuoden tuloja nostattaa selvästi metsähakkuu, jonka osuus tuoloista on suuri viime vuosiin verrattuna. Tilan metsäpinta-alan kokonaisuudesta 89,8 hehtaarista hakattu kuvio ei pinta-alaltaan kuitenkaan ole kovin merkittävä. Tukien osuus on oletettavasti samaa luokkaa vuoden 2015 kanssa tuoden enemmän tuloja kuin metsähakkuu. Vuoden liikevaihto on selvästi isompi kuin vuoden 2015 vastaava, mutta pienempi kuin 2015 vuotta edeltävien vuosien liikevaihdot.

Tuotantoon liitettävissä kuluissa ei ole merkittäviä muutoksia verrattuna aiempaan vuoteen. Ruokintakulut ovat samaa tasoa, mutta lääkäri- ja tarvikekulut ovat nousseet hieman. Vuokrat, sähkö sekä muut vastaavat kulut ovat samaa tasoa aiemman vuoden kanssa.

Koneiden kunnossapitoon tarvittavat varat lisääntyivät lypsykoneen polttaessa useamman moottorin käyttökelvottomaksi ennen kuin korjaajat selvittivät oikean vian. Lisäkuluja tuotti myös rehunjakovaunun omatoimiseen korjaukseen tarvittavat varaosat ja tehokkuuden menetys korjausajalta, joka oli ajallisesti pitkä. Ruuanjakelun siirtyessä käsityöksi korjauksen ajaksi lisäsi ruokintaan käytettävää aikaa selvästi ja korjaamiseen käytetty aika lisäsi myös osaltaan tarvittavia työtunteja. Korvaavan uuden koneen hankkiminen ei ole mahdollista rakennuksen vanhan osuuden matalamman huonekorkeuden vuoksi.

Uuden kaluston hankinta on vuonna 2016 maltillista tuotantorakennuksen vanhan osuuden katon uusimisen vuoksi. Investointi oli hintatasoltaan merkittävän suuri, mutta kuitenkin selvästi edullisempi verrattuna vuonna 2015 kartoitettuihin hintoihin samasta urakasta. Uutena kalustona voidaan kuitenkin mainita yhden traktorin takarenkaiden paripyörät, jotka hankittiin käytettyinä. Kyseisellä hankinnalla pyritään vähentämään epävakaiden sääolojen vaikutusta peltojen muokkaus- ja kylvötoihin. Tämän lisäksi vuoden muut uuden kaluston hankinnat ovat pienkalustoa kuten työkaluja. Vuoden 2016 maltilliset hankinnat ja tasaiset muut kulut yhdessä aiemmalle tasolle nousseen tuotantomäärän kanssa nostavat yrittäjänvoittoa selvästi lähemmäs positiivista tulosta verrattuna vuoteen 2015. Kuitenkin oman pääoman korkovaatimus pitää yrittäjänvoiton pitkälti miinusmerkkisenä. Tilan saavuttama yrittäjänvoitto on kuitenkin todella lähellä tuotantosunnan ennustettua keskiarvoa vuodelle 2016. (MTT Taloustohtori.)

8.5 Vuosi 2017

Vuonna 2017 on odotettavissa viljelypinta-alan kasvua alustavien neuvottelujen pohjalta. Tämä kasvattaisi nykyistä 41 hehtaaria noin 13 hehtaarilla nostaten kokonaispinta-alan 54 hehtaarin. Kyseinen lisäys tapahtuisi vuokraamalla, ja se käytännössä tuplaa viljanviljelyyn käytettävän peltoalan. Vuoden 2016 jaottelu oli noin 30 hehtaaria rehuntuotantoon, noin 9 hehtaaria viljanviljelyyn ja loput kesantona ilman aktiiviviljelyä. Toinen epävarmuutta aiheuttava tekijä on vuokrasopimus, jonka hallinta on siirtynyt kuolinpesälle. Sopimuksen pinta-alan ollessa noin 8 hehtaaria sen vaikutus on melko iso viljeltävään pinta-alaan.

Olettaen, että tila hallinnoi molempia vähän epävarmoja vuokrasopimuksia jatkossa, sen työmäärä lisääntyy selvästi kylvössä ja pellonmuokkauksessa. Tämän vuoksi nykyinen kylvökone täytyy päivittää nykyaikaisempaan malliin, joka mahdollistaa isompien alueiden kylvämisen yhdellä täyttökerralla. Tämä helpottaa logistiikkaongelmia siementen ja lannoitteiden kuljettamisessa. Nykyisessä systeemissä kylvökoneen siementen kuljetuskapasiteetin loppuessa suhteellisen nopeasti pellolle täytyy kuljettaa lisää siemeniä tai ajaa kone takaisin täydennystä varten. Uusi isomman säiliön kylvökone vähentää tarvetta täydennyksille tai joissain tapauksissa poistaa sen kokonaan yhden säiliön riittäessä koko pellon käsittelyyn. Uuden suorakylvöön pystyvän koneen investointikustannukset ovat noin 40000 €. Hankittavan koneen mahdollista työlevyettä rajoittavat kuitenkin kapeat tieosuudet usean peltolohkon kohdalla.

Peltoalan lisäämisen myötä yrityksen ei tarvitse enää ostaa niin paljon rehuviljaa tilan ulkopuolelta tai huolehtia lannoituksen arvojen ylärajoista peltolohkoilla. Aiempina vuosina osa lannasta on lahjoitettu ilmaiseksi lähellä toimivan viljelijän käyttöön säiliöiden tyhjentämiseksi.

Käytännön ongelman vilja-alan lisääntymisessä tuottaa viljasiilojen kapasiteetin täytyminen. Aiempi 9 hehtaarin ala tuottaa esimerkiksi vaatimattomalla 2500 kg per hehtaari sadolla 22500 kg eli 22,5 tonnia viljaa. Vastaavasti laajennettu ala noin 20 hehtaaria tuottaa samalla hehtaarisadolla 50 tonnia viljaa. Nykyinen säilytyskapasiteetti pystyy säilömään kiinteissä varastoissa kerralla noin 35 tonnia viljaa. Tämä voidaan lyhyellä tähtämellä kiertää vaihtamalla

molempiin rehuvarustuskärreihin viljalaidat rehusesongin loputtua ja säilömällä viljaa kärreissä lyhyitä aikoja ennen tuotantoeläinten ruokintaan käyttämistä. Toinen väliaikainen ratkaisu on säilöä varastokapasiteetin ylittävät viljat osaomistetuissa kuivurissa. Tämä voi kuitenkin herättää vastustusta muissa osakkaissa riippuen vuoden yleisestä satotasosta.

8.6 Vuosi 2018

Vuoden 2018 tärkein investointi on lisätila uusille viljantuotantomäärille. Pääs-
tessä keskimääräiseen satotasoon eli 2900 kg per hehtaari 20 hehtaarin tuot-
tantoalalla tarvitaan varastotilaa 58 tonnille viljaa. Tällaisten määrien varas-
tointi väliaikaisissa ratkaisuissa muuttuu mahdottomaksi säilytyskapasiteetin
ylittyessä 23 tonnilla. Tämän vuoksi uuden viljasiilon rakentaminen muuttuu
välttämättömäksi. Siilon sijoittamiselle on 2 vaihtoehtoa maidontuotannon jat-
kuessa samaan aikaan. Sijoittaminen konehallin viereen pellolle, jolle aiv-rehu
on säilötty aumoihin tai sijoittaminen erääseen vanhaan rakennukseen. Ra-
kennus on 2- kerroksinen, jonka pohjakerros on toiminut perunan varastoimi-
seen mutta toimii nykyisin muuna varastona. Toinen kerros on tyhjilleen jäänyt
asuinrakennus, jonka ulkopuolista rakentamatonta tilaa käytetään työkoneiden
varastointiin.

Pellolle rakentaessa kuluja syntyy itse siilon materiaaleista, perustustyöstä,
sekä työn osuuden palkkakuluista. Karkeasti 5,3 m levyinen 118 m³ siilo sisäl-
täen viljan poistoon tarkoitettua kuljetinmoottoria maksaa 9500 €. (Antti-Teolli-
suus.) Tähän lisätessä perustuskulut sekä ulkopuolisen työn osuus loppu-
summa on lähellä 20000 €. Viljan siirron siiloon oletetaan tapahtuvan siirrettä-
vällä viljaruuvilla nykyisen käytännön mukaisesti.

Rakennettaessa osittain maan sisässä olevan talon pohjalle perustustyöt ovat
valmiina, mutta vaativat seinien ja rakenteiden purkamista alemmasta kerrok-
sesta. Ylemmän kerroksen rakenteita ei oikeastaan voida hyödyntää suoraan,
joten ne on purettava kokonaan. Pohjan valmistuttua voidaan asentaa siilo ja
jopa kuivauskoneisto, jos niin halutaan. Varastointitilaa suunnitellessa sisätiloi-
hin paremmin soveltuvat kiinteät kuljettimet viljan siirtelyyn molempiin suuntiin
ovat oleellinen etu verrattuna pellolle sijoitettuun itsenäiseen siiloon. Siirret-

tävä viljaruuvi on todella painava liikutella lihasvoimin ja vaatii suhteellisen paljon kiipeilyä vaikeissa olosuhteissa. Ulkotiloissa kiinteät viljansiirtolaitteistot kärsivät sääoloista tai ovat kooltaan valtavia, joten itsenäisessä siilossa on lähes pakko pysyä liikuteltavissa viljaruuveissa. Rakennuksen pohjalle asennetussa ratkaisussa siilon pohja sijoittuu 1 kerroksen valetun pohjan päälle, jolloin karrit voidaan ajaa suoraan siilon alle tyhjennystä varten. Siilon ympärille rakennetaan uudet seinät ja katto samalla lisäten kiinteät kuljettimet.

Hintaluokka on kuitenkin aivan erilainen kuin yksittäisessä siilossa ja kuivauksen onnistuessa osaomistus kuivurissa on järkevää rakentaa yksittäinen siilo konehallin viereen täytön käytäntöjen vaikeudesta huolimatta. Tämä säästää yrityksen rahoitusomaisuutta ja investointi voidaan toteuttaa ilman ulkoista rahoitusta. Rakennuksen pohja voidaan pitää mielessä mahdollisia isompia laajennuksia suunnitellessa tulevaisuudessa.

Vuoden tuotantomäärien pysyessä samalla tasolla 2017 kanssa vuoden tulos on kohtuullinen investoinnit ja poistot huomioiden. Vuosi kuitenkin sijoittuu heikoimpien vuosien joukkoon nettotuloksen ja yrittäjänvoiton osalta, kuten edellinen vuosi.

8.7 Vuosi 2019

Vuonna 2019 toteutetaan maidontuotannon alasajoa, jonka seurauksena peltoalasta rehuntuotantoon varatut pellot muokataan joko kasvukauden 2018 loppussa tai kasvukauden 2019 jälkeen. Säiliörehun tuottamien ei kesäkaudella 2019 ole tarpeen vuosittaisen tuotannon pysyessä samalla tasolla vuoteen 2019 asti. Nurmialaa on kuitenkin varalla varastoiden riittävyyden varmistamiseksi. Viljavarastot menevät edelleen tuotantoeläimille vuoden loppuun asettuvan tuotantorakennuksen tyhjennykseen saakka. Tämän jälkeen jäljelle jäävät viljavarastot myydään ulos tilalta. Sama pätee aiv-rehuvarastoihin, joita oletettavasti on jäljellä tuotannon loppuessa.

Ilman oman pääoman korkovaatimusta yrittäjänvoitto on noussut takaisin lähelle 0 € tulosta, kunhan metsätalous tuottaa samalla tasolla 2016 vuoden kanssa.

8.8 Vuosi 2020

Maidontuotannon loputtua kasvinviljelylle ylimääräinen kalusto myydään eteenpäin. Myytävää kalustoa ovat rehuntekoon liitettävä kalusto kuten silpuri ja karrin rehuvarustuslaitat. Samalla tavalla menetellään lannan levitysvaunun ja navettakaluston suhteen. Traktorien määrää pienennetään 5 koneesta ainakin 3 koneeseen. Kasvinviljelyssä samaan aikaan tarvittavan kaluston määrä on selvästi pienempi kuin maidon tuotannossa. Konekannan pienetessä koneiden varastointi helpottuu huomattavasti verrattuna aiempaan. Samalla koneiden huolto- ja polttoainekustannukset vähenevät merkittävästi.

Viljelemällä kaikella 54 hehtaarilla kauraa 2900 kg hehtaariutuoksella tuotetaan viljaa vuodessa 156,6 tonnia. Laskiessa vuoden 2016 hintatasoilla laadultaan täydellisen kauran myyntihinta on 140 € per tonni markkinahinnan ollessa talvella korkeimmillaan. Myyntituloa kertyy 21924 €, johon lisätään tuen osuus koko pinta-alalta 25758 € ja yhteensä maataloudesta syntyväksi liikevaihdoksi muodostuu 47 682 €. Kylvettävät kauransiemenet maksavat 4104 € ja lannoitteet 6428,16 €. Kasvinsuojelu rikkakasvien osalta tuottaa lisäkuluja 1241,24 € nostaten kulut 11 773,40 €: oon raaka-aineista sadon kasvattamisen osalta. (Raisio.) Tästä vähennetään kuivatuskulut, polttoaineet, vuokrat, heikompi laatuiset viljan erät ja muut kulut. Realistisesti on varauduttava myös hävikkiin, joka syntyy paikoin mahdottomasta kylvämisestä tai sadon korjaamisesta. Yleensä viljellään myös useampaa kuin yhtä viljalaatua tuotantoriskien pienentämiseksi ja EU-säädösten täyttämiseksi. Mahdollisen tuotantotason havainnollistamiseksi käytin kuitenkin vain yhtä lajiketta.

Työajan vapauduttua maidontuotannon loputtua omatoimisen metsänhoidon osuutta lisätään selvästi parantaen metsien kasvupotentiaalia paremmin ajoitetuilla raivauksilla. Samalla pystytään reagoimaan nopeammin metsien ongelmiin kuten kuivumiseen tai muihin tauteihin. Näin minimoidaan metsistä saatavan tuottopotentiaalin turha laskeminen.

Osa vapautuneesta työpanoksesta on käytettävä tilan ulkopuoliseen pienimuotoiseen urakointiin kuten aurauksiin ja esimerkiksi metsänhoitoon. Näiden kahden palvelun tarjoamiseen tilalta löytyy valmiiksi kalustoa. Urakoinnissa tarjoavat palvelut riippuvat lähialueen muiden urakoitsijoiden palveluista. Tämän vuoksi säiliörehun tekemiseen tarkoitettu kalusto kannatti myydä pois.

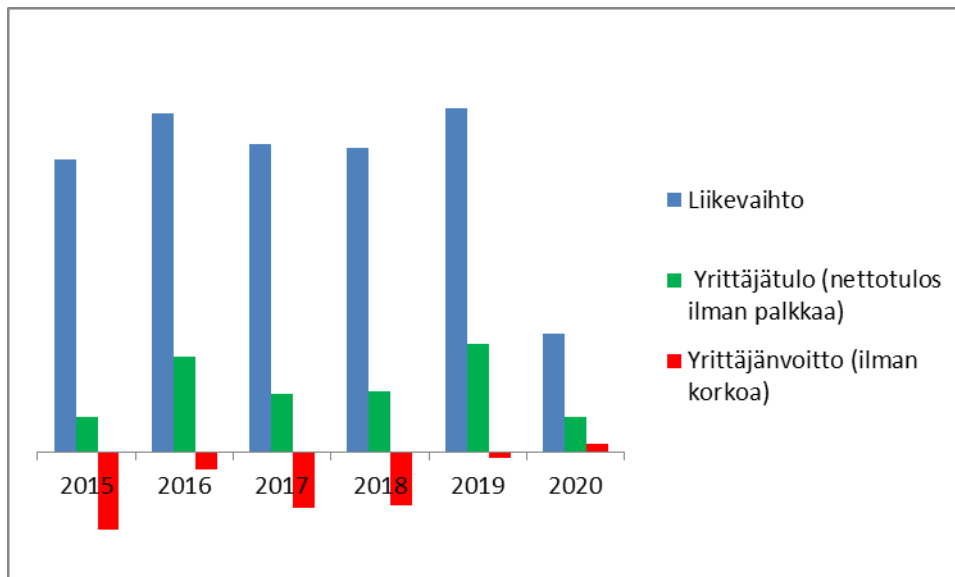
Maaseutuyhtymän sekä suurtilallisen tuotantokalustot ovat isompia ja tehokkaampia kuin tilan omistuksessa ollut kalusto. Polttopuun tuottajiaakin löytyy lähialueelta useampi kuin yksi, joten sekään ei ole kovin järkevä vaihtoehto. Sivutoimisia urakoitsijoita on tarjolla alueella suhteellisen paljon.

9 TULOSTEN PÄÄTELMÄT

Tuloksia tarkastellessa on selvää, että yrityksen kannattavuuden huippuvuosi välillä 2011–2020 oli vuonna 2011. Kyseisenä vuonna yrittäjänvoitto saavutti positiivisen tuloksen huomioiden palkan ja koron. Maidontuotannon tarjoamaa yrittäjänvoittoa on tämän jälkeen heikentänyt yrityksen investoinnit koneisiin ja kalustoon, jotka ovat kasvattaneet tuotantoon sidottua omaa pääomaa. Suurempi oma pääoma lisää vuosittaisen korkotuoton tavoitetta. Samalla yritys suosii maksimipoistojen tekemistä vuosittain, mikä heikentää tilikausien yrittäjätuloa merkittävästi. Maidosta maksettava tuottajahinta on myös laskenut muiden kulujen noustessa.

Vuosien 2012–2014 välillä tilikauden voitto on kattanut yrittäjän oman työn osuuden, mutta ei korkoa omalle pääomalle. Vuoden 2015 tulos ei riitä enää läheskään kattamaan edes vuoden palkkavaatimusta. Vuoden 2016 kehitys palauttaa tuloksen lähemmäs 2012–2014 tasoa. Oman työn palkkavaatimuksen kuitenkin ollessa noin 10000 € tappiolla. Vuonna 2017 tapahtuneet hankinnat heikentävät vuoden yrittäjänvoittoa selvästi verrattuna edelliseen vuoteen. Vuonna 2018 tulos pysyy samalla tasolla edellisen vuoden kanssa suurten poistojen ja vuoden hankintojen vuoksi. Viimeisenä maidontuotantovuonna 2019 tilikauden nettotulos on noussut takaisin muutaman tonnin päähän 0 € tuloksesta palkan tavoitteiden osalta.

Kuvassa 5 on havainnollistettu tilikausien nettotulosten, liikevaihdon ja palkan osuuden kehitystä. Yrittäjänvoitossa otetaan huomioon palkkatavoite, mutta ei huomioon korkotavoitetta omalle pääomalle. Vaihtoehtoisilla pienemmillä poistoilla toteutettuna yrittäjänvoitto ilman korkotavoitetta olisi plusmerkkinen vuosina 2016 ja 2019. Samalla ero vuosien 2015 ja 2020 yrittäjätulossa kasvaisi selvästi 2015 hyväksi.

Kuva 5 Tilikausien liikevaihdon, yrittäjätulon ja yrittäjänvoiton palkan osuuden kehitys 2015–2020

Vuonna 2020 yrityksen liikevaihto tippuu rankasti tuotantosuunnan vaihdon yhteydessä jättäen yrityksen liikevaihdoksi noin 2019 vuoden yrittäjätulon. Palkkavaatimuksen saavuttaminen onnistuu työtuntien vähenemisen ansiosta aiemmasta 3780 tunnista alas 1000 työtuntiin. Samalla kannattavuudesta tulee riippuvaisempi tulojen syntymisestä metsätaloudesta ja urakoinnista. Aiempien vuosien tavoin pääoman korkotavoitetta ei saavuteta edes maltillisempien poistojen avulla. Vuoden aikana tapahtuva ylimääräisen kaluston myynti kaunistelisi vuoden tulosta todella merkittävästi, mutta tulojen väliaikaisuuden vuoksi en huomio tai esitä niitä tuotantosuunnan kannattavuuden arvioinnissa.

Tuotantosuunnan vaihtaminen vähentää tarvittavaa kalustoa ja pääomaa, mutta vuoden 2015 jälkeiset hankinnat ovat tarpeellisia kasvinviljelyyn eivätkä pelkästään maidontuotannossa. Työajan vähentyessä tavoitteet tilikauden tulokselle laskevat, kunhan tarvittavat investoinnit pysyvät vähäisinä.

Tuotantosuunnan vaihtamisella viljantuotantoon ei ole suurta hyötyä toiminnasta saatavalle yrittäjänvoitolle tai kannattavuudelle. Tilan ollessa erikoistunut maidontuotantoon siirtyminen viljantuotantoon ei paranna kannattavuutta merkittävästi ainakaan tällaisella tilarakenteella. Yrittäjänvoitto saavuttaa 0 €:n tuloksen helpommin palkan osalta, mutta pääoman korkovaatimus jää edelleen täyttämättä. Viljan matala hintataso, satotaso ja laadun epävarmuus pienentävät vuosittaisia tuloksia luoden epävarmuutta tulotasosta.

Peltojen ravinnetasot myös laskevat lannanlevityksen loputtua, minkä seurauksena peltojen kalkitus tuo lisäkuluja tulevaisuudessa. Huomioiden vuokra-peltojen määrän kalkitus saattaa jäädä kokonaan tekemättä osalle pelloista. Tällä hetkellä osa peltoalasta kärsii kantavuusongelmista vedenpoiston toimimattomuuden vuoksi. Viljantuotantoa ajatellen nämä pellot vaatisivat salaojittamista satotasojen ja viljan laadun parantamiseksi. Säiliörehun tuottamisessa pellot kestävät paremmin kosteutta. Tilan omistaman puimurin ollessa vuosimalliltaan 1980-luvun lopulta vaatii sekin päivittämistä korjauskulujen kasvaessa. Varsinkin kun vuosittain viljan puintiin käytettävän aika lisääntyy merkittävästi pinta-alan kasvaessa.

Nykyisellä hintatasolla viljan viljelystä saatava tuotto ei kannusta panostamaan perinteiseen viljan tuotantoon. Tulevaisuudessa luomuviljelyssä saattaa olla enemmän potentiaalia, mutta ilman mahdollisuutta lannoitukseen ja kasvinsuojeluun satotaso jää pieneksi per hehtaari. Kehittyvät uudet viljalajikkeet pyrkivät luomaan suurempia keskisatoja, mutta vuoden satotaso ei tule olemaan kilpailukykyinen Keski-Euroopan maiden kanssa satokauden pituuden erojen vuoksi.

Tuotannon lukuja tarkastellessa on huomioitava tuotantoeläinten vaatima työpanos laskennallisten työaikojen ulkopuolella. Tämä lisää tarvittavaa työpanosta ja vaatii yrittäjän huomiota vuorokauden ympäri. Samankaltaista ympäri-vuorokautista päivystystä ei tarvita kasvinviljelyssä. Vertailtaessa vuosia 2015 maksimipoistoin ja vuotta 2020 pienempien koneiden poistoin nettotulokset ovat lähellä toisiaan. Samalla yrittäjänvoitto vuonna 2020 täyttää palkkavaatimuksen toisin kuin vuosina 2015.

Kuitenkin on huomioitava 2015 olevan heikoin vuosi maidontuotannossa ja vuoden 2020 tuloksen olevan suhteellisen vahva viljelyntulojen osalta. Muiden maidontuotantovuosien kanssa vertailtaessa ero nettotuloksessa on kuitenkin todella iso.

Suosittelen tilalle jatkamaan maidontuotannossa niin kauan kuin, tilikauden tulos pysyy 2014 tai 2016 vuoden tasolla. Osa-aikaisesta urakoinnista ja metsätuloista ei ole näillä markkinoilla suoraan korvaamaan maidontuotannon taloudellista vakautta siirtyessä viljantuotantoon. Tilan kalusto maidontuottamista varten on oletettavasti useamman vuoden toimintakunnossa ilman suuria in-

vestointeja tuotantorakennuksen katon uudistamisen jälkeen. Tilan velattomuus ja vakaa talous pienillä välttämättömillä investointitarpeilla pienentävät markkinoiden epävarmuuden tuottamia yrittämisen riskejä. Viennin avaaminen Venäjälle nostaisi tuottajahintoja parantaen kannattavuutta merkittävästi, mutta mitään varmaa tietoa viennin palautumisesta ei ole.

Suurimmat investoinnit jatkoa ajatellen tulisi tehdä maidontuotannon jatkuessa huomattavasti viljantuotantoa korkeamman tulotason vuoksi. Yrityksen maidontuotannon volyyymi on nykyisellään riittävä elättämään ja kattamaan investointeja ilman ulkoista rahoitusta. Yrittäjän on kuitenkin hyväksyttävä oman pääoman koron puute lähes jokavuotisesti. Suurimpien investointien yhteydessä on myös tingittävä oman työn palkasta. Tutkimuksessani ennen vuotta 2019 mainitut investoinnit kannattaa kuitenkin toteuttaa jossain muodossa, koska ne tukevat myös maidontuotannon tehostamista.

10 POHDINTA JA YHTEENVETO

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli selvittää tutkittavan maatilän nykytilanne ja miettiä sille visio 5 vuoden päähän. Kävin läpi tuotantosuunnan vaihtamisen vaatimia toimenpiteitä sekä niistä johtuvia muutoksia yrityksen taloudessa. Otin tutkimuksen lähtötilanteeksi vuoden 2015, jonka pohjalta rakensin tuloslaskelma- ja tasemallin. Mallin lukujen pohjalle lähdin tekemään vuosittain yrityksessä tapahtuvia muutoksia. Tuloslaskelman ja taseen muutosten pohjalta arvioin vaikutuksia yrityksen talouteen.

Tutkimus eteni tiukan aikataulun mukaan, mikä kannusti toteuttamaan tutkimusta aktiivisesti. Teoreettisen viitekehyksen työstäminen oli johdonmukaista harkitun jaottelun ansiosta. Viitekehys jakaantui maatalouden yleisen tilanteen kuvailemiseen, kehittämisen keinoihin ja taloushallintoon. Näin saadaan kattava kuva tutkimuksen aihealueesta. Pelkästään vuosien 2015–2020 välistä luvuista oli vaikeaa tehdä päteviä päätelmiä, joten tarkastelin ja nostin esiin myös lukuja vuosilta 2011–2015. Laajempi aikajana antaa paremman kuvan yrityksen elinkaaresta.

Opinnäyteprosessin aikana huomasin kuinka paljon teoriaa tutkimuksen tekeminen todella sisältää. Teoriaosioden hallitseminen on välttämätöntä tutkimuksen suorittamiseksi ja talouden muutosten ymmärtämiseksi. Tutkimuksen

edetessä sovellettavuus teoriasta käytäntöön oli aina läsnä. Tiesin jo ennen tutkimusta miten suuret markkinariskit alalla vallitsevat, mutta silti vaikutusten suuruus tilikausien tuloksiin yllätti. Erityisesti tarkastellessa vuoden 2015 lukuja. Samalla tavalla tuotantoon sidotun pääoman määrän tiesin suureksi etukäteen. Kuitenkin esimerkiksi oman pääoman vuosittainen suositeltu 5,3 % korkovaatimus euroissa yllättää suuruudellaan. Yrittäjäperheelle suositellun palkkavaatimuksen ollessa 14,5 € per tunti vuosittainen palkkavaatimus vaikuttaa myös todella korkealta. Työtunnit huomioiden vaatimus on kuitenkin realistinen. Palkan ja koron vaatimukset huomioiden tulokset antavat karun kuvan puhtaasta kannattavuudesta molemmissa tuotantosuunnissa.

Vuosi 2014 ja sitä edeltävät vuodet ovat olleet selvästi parempia verrattuna myöhempiin vuosiin. Venäjän viennin loppumisen myötä seuranneet tuottajahintojen alenemiset näkyvät 2014 vuoden jälkeisissä tilikausissa selvästi.

Tutkimuksen luotettavuuden ja hyödynnettävyyden arviointi

Tutkimuksen pohjana on käytetty luotettavia lähteitä, joita on pyritty tulkitsemaan mahdollisimman objektiivisesti. Oma yhteys yritykseen voi heikentää objektiivisuutta, mutta keskityin tulosten arvioinnissa objektiivisiin johtopäätöksiin. Tutkimukseni tulokseen on päädytty johdonmukaisesti dataa tulkiten ja mahdollisuuksia kartoittaen. Tutkimuksen tulos saattaisi muuttua toisen tutkijan näkökulman mukaan, mutta päätelmät olisivat varmasti samansuuntaisia. Muutoksia voi syntyä erilaisista ratkaisumalleista kuten poistoista ja taseen muodostamisesta. Tuloksia ei voida kuitenkaan käyttää yleistävästi, koska maatalousharjoittajat eroavat paljon toisistaan. Sijainti, koko ja rakenne kaikki vaikuttavat kannattavuuteen eri maatiloja tarkastellessa.

Maataloudenharjoittaja saa tutkimuksen myötä objektiivisempaa kuvaa maatilastaan ja toimintansa tehokkuudesta. Maatilan edellytykset elättää tulevaisuudessa näyttävät vakailta, kunhan tuottajahinnat ja tuotantomäärät eivät laske alle 2016 tason.

LÄHTEET

Antti-Teollisuus. Saatavissa: <http://kauppa.antti-teollisuus.fi/index.php/viljankasittely/siilot/d53bk-siilo-betonipohjalle.html> [viitattu 10.11.2016].

Balance consulting. Tunnuslukuopas. Saatavissa: <http://www.balanceconsulting.fi/tunnusluvut> [viitattu 24.11.2016].

Dalh, P. & Heikkilä, M. 2016. Viljelijät täyttivät traktoreillaan Helsingin Senaattorin. Saatavissa: <http://yle.fi/uutiset/3-8735895> [viitattu 12.10.2016].

Hesso, J. 2013. Hyvä liiketoimintasuunnitelma. Vantaa: Hansaprint.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2015. Tutki ja kirjoita. 20. painos. Helsinki: Tammi.

Karhula, T., Koikkalainen, K., Leppälä, J. & Mattila, T. 2015. Esiselvitys viljelijöiden hallinnollisesta taakasta. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 16/2015. Helsinki: Luonnonvarakeskus (Luke). Saatavissa: http://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/485757/luke-luobio_16_2015.pdf?sequence=4 [viitattu 10.10.2016].

Kiviranta, E. 2016. Maatilaverotus . Jatkuvatäydenteinen ajantasateos. Helsinki: Talentum Media. Saatavissa: [http://fokus.talentum.fi/xhalax-ng.kyamk.fi:2048/teos/IADBGXGTBF#kohta:MAATILAVEROTUS\(\(20\)\)](http://fokus.talentum.fi/xhalax-ng.kyamk.fi:2048/teos/IADBGXGTBF#kohta:MAATILAVEROTUS((20))) [viitattu 13.10.2016].

Kässi, P., Niskanen, O. & Lehtonen, H. 2015. Pellonhankinnan vaihtoehdot, kustannukset ja peltomarkkinoiden toimivuus. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 30/2015. Helsinki: Luonnonvarakeskus (Luke). Saatavissa: http://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/486037/luke-luobio_30_2015.pdf?sequence=4 [viitattu 10.10.2016].

Liiketoimintasuunnitelman laadintaohje 1.2.2016. Microsoft Office Word-tiedosto. Maaseutuvirasto Mavi.

Maaseutuvirasto. Maatalouden investointituet. Saatavissa: http://www.mavi.fi/fi/tuet-ja-palvelut/viljelijä/maatalouden_investointituet/Sivut/maatalouden_investointituet.aspx [viitattu 11.10.2016].

Maatalousyrittäjän eläkelaki 22.12.2006/1280.

Maatilatalouden tuloverolaki 15.12.1967/543.

Mielenosoitusvetoamus. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK. Saatavissa: https://www.mtk.fi/ajankohtaista/uutiset/uutiset_2016/fi_FI/traktori-marssi/ [viitattu 12.10.2016].

MTT Taloustohtori. Työkalu maatilatalouden kannattavuusseurantaan. Saatavissa: <https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/taloustohtori> [viitattu 11.10.2016].

Niemi, J. & Ahlstedt, J. 2015. Suomen maatalous ja maaseutuelinkeinot 2015. 2. korjattu painos. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 25/2015. Helsinki: Luonnonvarakeskus (Luke). Saatavissa: http://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/486005/luke-luobio25_2015.pdf?sequence=1 [viitattu 9.10.2016].

Niemi, E & Niemi, J. 2016. TTIP-sopimus voi kompastua maatalouteen. Saatavissa: <https://www.hs.fi/paakirjoitukset/a1464061855014> [viitattu 14.10.2016].

Niskanen, O. & Myyrä, S. 2015. Maidon hintariskeihin varautuminen. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 58/2015. Helsinki: Luonnonvarakeskus (Luke). Saatavissa: http://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/519746/luke-luobio_58_2015.pdf?sequence=4 [viitattu 10.10.2016].

Niskanen, J. & Niskanen, M. 2004. Tilinpäätösanalyysi. 2. tarkistettu painos. Helsinki: Edita.

Pellinen, J. & Enroth, A. 2008. Kannattava maatilayritys. Tieto tuottamaan 124. ProAgria maaseutukeskuksen liitto.

Raisio. Saatavissa: <http://www.raisioagro.com/> [viitattu 11.11.2016].

Verohallinto. Maatalouden tulot ja menot. Saatavissa: https://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ja_yhteisoasiakkaat/Maatalousyrittaja_ja_metsanomistaja/Tuloverotus/Maatalouden_tulot_ja_menot [viitattu 6.11.2016].

Viilo, T. 2016. Töitä riittää, palkkaa ei- yrittäjätulo painuu maatiloilla alle 10000 euron. Saatavissa: <http://www.maaseuduntulevaisuus.fi/maatalous/t%C3%B6it%C3%A4-riitt%C3%A4%C3%A4-palkkaa-ei-yritt%C3%A4j%C3%A4tulo-painuu-maatiloilla-alle-10-000-euron-1.164193> [viitattu 12.10.2016].

Wakka talousohjelmisto. [viitattu 7.11.2016]

Tuloslaskelmat 2011–2020 (Salainen)